

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/15/2025
Identifikačné číslo spisu:	4119214851
Dátum vydania rozhodnutia:	29.01.2026
Meno a priezvisko:	JUDr. Mária Trubanová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2026:4119214851.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Márie Trubanovej, PhD. a členiek senátu JUDr. Viery Nevedelovej a JUDr. Ivety Sopkovej, v spore žalobcu Ľ. T., narodeného XX. R. XXXX, U., L. V. XXX/XX, zast. advokátom JUDr. Alexandrom Endrödym, Nitra, Mostná 42, proti žalovaným 1/ E. S. U., narodenej XX. R. XXXX, W., W. XXX/X, 2/ Ž. S., narodenej XX. L. XXXX, W., W. XXX/X, žalované 1/ a 2/ zastúpené advokátkou JUDr. Svetlanou Kšiňanovou, PhD., Nitra, Štefánikova 4, o určenie vlastníckeho práva, vedenom na Okresnom súde Nitre pod sp. zn. 12C/115/2019, o dovolaní žalovaných 1/ a 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 25. júla 2024 sp. zn. 7Co/117/2023, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalobcovi náhradu trov dovolacieho konania n e p r i z n á v a.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom (prvým v poradí) z 12. októbra 2020 č. k. 12C/115/2019-79 výrokom I. žalobu zamietol; výrokom II. priznal žalovanej 1/ náhradu trov konania v plnej výške, ktorú je povinný zaplatiť žalobca s tým, že o výške tejto náhrady bude rozhodnuté súdom prvej inštancie samostatným uznesením; výrokom III. žalovanej 2/ náhradu trov konania voči žalobcovi nepriznal.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej aj „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie žalobcu uznesením z 26. augusta 2022 č. k. 7Co/13/2021-123 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia.

3. Okresný súd rozsudkom z 24. apríla 2023 č. k. 12C/115/2019-170 výrokom I. určil, že žalobca je vlastníkom nehnuteľností nachádzajúcich sa v katastrálnom území U., Obec U., okres W., zapísaných na LV č. XXXX ako byt č. X, na 3. p. vo vchode č. XX, k bytu č. X prislúchajúci podiel priestoru na spoločných častiach a spoločných zariadeniach domu, na príslušenstve a spoluvlastnícky podiel k pozemku 64/1036-ín v stavbe súpisné číslo XXX, Bytový dom č. X, XX, ležiaci na pozemku parcela

registra "C" parc. č. XXXX - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 308 m² a nehnuteľností nachádzajúcich sa v katastrálnom území U., Obec U., okres W., zapísaných na LV č. XXXX, stavba súpisné číslo XXXX garáž ležiaca na pozemku parcela registra "C" parc. č. XXXX - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 20 m²; výrokom II. priznal žalobcovi náhradu trov konania, ako aj trov odvolacieho konania v plnej výške, ktorú je povinná zaplatiť žalovaná 1/ s tým, že o výške tejto náhrady bude rozhodnuté súdom prvej inštancie samostatným uznesením.

3.1. Okresný súd vychádzal z toho, že medzi žalobcom ako predávajúcim a právnym predchodcom žalovaných 1/ a 2/ C. S. zomr. dňa XX. Y. XXXX ako kupujúcim bola dňa 01. augusta 2017 uzatvorená kúpna zmluva, predmetom ktorej bol prevod nehnuteľností, v článku V. bod 2. bola dohodnutá kúpna cena vo výške 45.000 eur, ktorú sa kupujúci zaviazal zaplatiť na účet predávajúceho do 5 dní od podpisu zmluvy, to znamená do 6. augusta 2017. V článku V. bod 3 bolo dojednané, že ak kúpna cena nebude riadne a včas zaplatená, má predávajúci právo odstúpiť od tejto zmluvy. V článku VI. bolo dohodnuté vecné bremeno pre predávajúceho - právo doživotného bývania a užívania predmetnej nehnuteľnosti. Po C. S. prebehlo dedičské konanie pod sp. zn. 7D/71/2019, Dnot 82/2019, predmetom ktorého boli aj sporné nehnuteľnosti, ktoré nadobudli do podielového spoluvlastníctva žalované, a to každá z nich v podiele 1/2 k celku a v súčasnosti sú zapísané ako vlastníčky na LV č. XXXX. Žalobca v žalobe tvrdil, že kúpna cena nebola kupujúcim do dnešného dňa na jeho účet zaplatená. Žalobca od kúpnej zmluvy odstúpil písomne listom zo dňa 12. júla 2019 adresovaným žalovanej 1/, a to pre nezaplatenie kúpnej ceny v dohodnutej lehote.

3.2. Súd si ako predbežnú otázku riešil otázku platnosti odstúpenia od kúpnej zmluvy. Odstúpenie od zmluvy je viazané na existenciu záväzkového vzťahu, ktorý vznikol na základe zmluvy, konkrétne vznikol záväzkový vzťah medzi žalobcom ako predávajúcim a právnym predchodcom žalovaných ako kupujúcim. Kúpna zmluva bola uzatvorená platne a obsahovala dojednanie o odstúpení od nej pre riadne a včasné zaplatenie kúpnej ceny (čl. V, bod 3 kúpnej zmluvy). Žalobca dodržal písomnú formu, odstúpil od zmluvy písomne listom zo dňa 12. júla 2019, odstúpenie od zmluvy adresoval žalovanej 1/ a bolo jej aj doručené. Z obsahu písomného odstúpenia od zmluvy zo dňa 12. júla 2019 vyplýva, že žalobca ako adresáta tohto písomného odstúpenia od zmluvy uviedol žalovanú 1/. V texte samotného odstúpenia od kúpnej zmluvy uviedol: "oznamujem Vám, ako právnej nástupníčke (zákonnej dedičke) po nebohom K. C. S., Y., ako aj zákonnej zástupkyňi našej spoločnej maloletej dcéry L. (tiež zákonnej dedičke), že v súlade s článkom 5 bodom 3 kúpnej zmluvy využívam svoje právo a s okamžitou platnosťou odstupujem od vyššie uvedenej kúpnej zmluvy, pre nezaplatenie kúpnej ceny v dohodnutej lehote". Z tohto textu vyplýva, že písomný prejav vôle žalobcu smeruje voči obom žalovaným a vôľa žalobcu je jasne a zrozumiteľne vyjadrená. Žalobca odstúpil od kúpnej zmluvy aj vo vzťahu k žalovanej 2/, keďže sa jedná o maloletú osobu, ktorá má ako zákonného zástupcu svoju matku - žalovanú 1/.

3.4. S argumentmi žalovaných, že im nebola poskytnutá dodatočne primeraná lehota na plnenie s poukazom na ustanovenie § 517 ods.1 Občianskeho zákonníka č. 40/1964 Zb. v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OZ“) sa súd nestotožnil, pretože výzva na dodatočné plnenie nie je potrebná, ak sa veriteľ s dlžníkom vopred dohodol, že veriteľ je oprávnený od zmluvy odstúpiť z dôvodu omeškania dlžníka a tak tomu bolo v predmetnej kúpnej zmluve, kde v článku V. bod 2. bola dohodnutá kúpna cena vo výške 45.000 eur, ktorú sa kupujúci zaviazal zaplatiť na účet predávajúceho do 5 dní od podpisu zmluvy a v článku V. bod 3 bolo dojednané, že ak kúpna cena nebude riadne a včas zaplatená, má predávajúci právo odstúpiť od tejto zmluvy.

3.5. Z vykonaného dokazovania mal súd za preukázané, že medzi žalobcom (predávajúcim) a právnym predchodcom žalovaných 1/ a 2/ (kupujúcim) bola platne uzatvorená kúpna zmluva týkajúca sa sporných nehnuteľností, pričom kupujúcim kúpna cena vyplatená nebola. Žalobca od kúpnej zmluvy odstúpil pre nezaplatenie kúpnej ceny a jeho odstúpenie od zmluvy súd vyhodnotil ako platný právny úkon. To potom znamená, že odstúpením od zmluvy sa kúpna zmluva od počiatku zrušila, pretože účinky odstúpenia od zmluvy nastupujú od počiatku, spätne (ex tunc), t. j., akoby k uzatvoreniu zmluvy ani nedošlo. Žalované 1/ a 2/ nepredložili žiadny dôkaz o tom, že kúpna cena bola ich právnym predchodcom vyplatená. Vlastnícke právo k nehnuteľnosti nadobúda kupujúci až povolením vkladu

vlastníckeho práva k nehnuteľnosti do katastra nehnuteľností. Ak nastane situácia, že k odstúpeniu od zmluvy príde až po tom, čo príslušný okresný úrad, katastrálny odbor, povolil vklad, je potrebné vrátenie nehnuteľnosti predávajúcemu, a teda sa vyžaduje spätný zápis vlastníckeho práva predávajúceho na list vlastníctva. Obrana žalovaných v tom smere, že odstúpenie od zmluvy neuznávajú, že nevedeli o žiadnom záväzku, že je treba niečo plniť, že obsah kúpnej zmluvy nepoznali, že nevedeli o zmluvných podmienkach, je právne irelevantná, nepreukazuje zaplatenie kúpnej ceny, ich pochybnosti nič neznamenajú, pretože v konaní nebol produkovaný jediný dôkaz svedčiaci o zaplatení kúpnej ceny.

3.6. O trovách konania rozhodol súd prvej inštancie v zmysle § 262, § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku č. 160/2015 Z. z. (ďalej len „CSP“).

4. Krajský súd na odvolanie žalovaných 1/ a 2/ rozsudkom z 25. júla 2024 č. k. 7Co/117/2023-251 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 a 2 CSP a žalobcovi voči žalovaným 1/ a 2/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

4.1. V nadväznosti na odvolanie žalovaných odvolací súd ako už konštatoval vo svojom predchádzajúcom uznesení č. k. 7Co/13/2021-123 zo dňa 26. augusta 2022 opätovne uviedol, že nepovažuje za dôvodnú námietku žalovaných 1/ a 2/, že žalobca na požadovanom určení nemá naliehavý právny záujem. V tejto súvislosti opätovne uviedol, že "Platné odstúpenie od zmluvy o prevode nehnuteľnosti v zmysle ustanovenia § 48 ods. 1 Obč. zákonníka má za následok zánik len záväzkovoprávneho vzťahu, ktorý takouto zmluvou vznikol, a nie tiež zánik vecného práva, ktoré vzniklo vkladom do katastra nehnuteľností po príslušnom konaní a rozhodnutí správneho orgánu. Preto odstúpenie od kúpnej zmluvy predávajúcim nie je samo osebe dôvodom pre obnovenie jeho vlastníckeho práva k prevádzaným nehnuteľnostiam v katastri nehnuteľností. Konštitutívne (právo tvorné) účinky vkladu do katastra nehnuteľností môžu byť odstránené buď tak, že bude pre predávajúceho jeho vlastnícke právo spätne vložené do katastra nehnuteľností na základe dohody účastníkov podľa § 28 a nasl. zákona č. 162/1995 Z. z. alebo záznamom podľa § 34 a nasl. citovaného zákona na základe rozsudku súdu vydaného v konaní o žalobe požadujúcej určenie vlastníckeho práva (§ 80 písm. c) OSP). V takom prípade treba mať za to, že ak dôjde k sporu, je na strane predávajúceho z kúpnej zmluvy daný naliehavý právny záujem na tom, aby súd rozsudkom určil, že po zániku právneho vzťahu z kúpnej zmluvy je opäť vlastníkom nehnuteľnosti, ktorú kúpnu zmluvou previedol na kupujúceho" [Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) z 21. augusta 1997 sp. zn. 3Cdo/151/1996].

4.2. Odvolací súd nepovažoval za dôvodnú námietku žalovaných, že žalobca nemá na podanej žalobe naliehavý právny záujem z dôvodu, že má na sporných nehnuteľnostiach zriadené vecné bremeno v podobe práva doživotného bývania a užívania bytu. Ust. § 123 OZ demonštratívne uvádza najzákladnejšie práva vlastníka, ktorý je oprávnený najmä predmet svojho vlastníctva držať (ius possidendi), užívať (ius utendi), požívať jeho plody a úžitky (ius fruendi) a nakladať s ním (ius disponendi). Pokiaľ by odvolací súd uznal procesnú obranu žalovaných, že pokiaľ zostáva žalobcovi zachované právo užívať sporné nehnuteľnosti, nie je dôvod, aby sa domáhal určenia vlastníckeho práva, poprel by tým zmysel a účel existencie vlastníckeho práva. Žalované nesmú opomenúť, že žalobca má nielen právo vec, ktorá je predmetom jeho vlastníckeho práva užívať, ale má právo aj napr. ju ďalej prevádzať alebo prenajímať. Pokiaľ by však žalobca nemal naliehavý právny záujem na podanej žalobe z dôvodu vyššie uvedeného, nemal by reálnu možnosť obsah vlastníckeho práva fakticky vykonávať, čo odvolací súd nemôže pripustiť.

4.3. K námietkam žalovaných, že si žalobca uplatnil právo na odstúpenie od zmluvy predčasne, odvolací súd poukázal na ustanovenia § 48 ods. 1, § 49, § 517 ods. 1, § 497 OZ, so záverom, že v dôsledku omeškania dlžníka, ktorý nespĺnil dlh ani v dostatočne primeranej lehote, ktorú mu veriteľ poskytol, vzniká veriteľovi právo od zmluvy odstúpiť, aj keď si túto možnosť s dlžníkom nedohodli (CpJ 29/1997 R 42/1997 NS SR). V danej veci ide o situáciu, kedy bola v kúpnej zmluve v článku V. bode 3 dohodnutá možnosť predávajúceho odstúpiť od zmluvy v prípade nezaplatenia kúpnej ceny riadne a včas. V tomto prípade zákon nevyžaduje, aby zmluvná strana, ktorej vznikne nárok na odstúpenie od

zmluvy v dôsledku porušenia zmluvných povinností druhou stranou, dala povinnej strane primeranú lehotu na splnenie povinnosti a až v nadväznosti na jej uplynutie si toto právo uplatnila, tak ako to predpokladá § 517 ods. 1 OZ (čo nebol prejednávany prípad). Na základe uvedeného potom odvolací súd dospel k záveru, že žiadne dodatočné poskytnutie primeranej lehoty na splnenie záväzku (zaplatenie kúpnej ceny) nebolo zo strany žalobcu vo vzťahu k žalovaným potrebné uplatniť.

4.4. Odvolací súd nepovažoval za dôvodné ani námietky žalovaných, že v čase doručenia odstúpenia od zmluvy obsah svojich práv a povinností nepoznali a z toho dôvodu nemožno považovať odstúpenie od zmluvy za úkon v súlade s dobrými mravmi. U fyzickej osoby k právnomu nástupníctvu dochádza smrťou, pričom na dedičov prechádzajú všetky práva a povinnosti poručiteľa okrem tých, ktoré smrťou zanikajú alebo prechádzajú na ďalšie subjekty inak, než dedením. To znamená, že predmetom dedičského nástupníctva sú nielen práva, ale aj povinnosti, t. j. aj poručiteľove dlhy. Právna úprava dedičského práva neobsahuje žiadne ustanovenie, podľa ktorého by dlh poručiteľa zanikol, ak nebol veriteľom do dedičského konania prihlásený alebo dedičmi uznaný. Výkladom opaku (a contrario) možno dospieť k záveru, že aj takýto neprihlásený, resp. neprejednaný dlh po poručiteľovi prechádza priamo zo zákona na dedičov. Listinou preukazujúcou prechod povinnosti na dedičov bez ohľadu na to, že v ňom dlh nie je v súpise pasív (teraz dlhov - pozn. autora) uvedený, je rozhodnutie o dedičstve. (Uznesenie najvyššieho súdu zo dňa 22. júla 2010, sp. zn. 4 MCdo 18/2009)

4.5. Ak aj žalované nepoznali záväzok ich právneho predchodcu zaplatiť kúpnu cenu v čase doručenia odstúpenia od zmluvy, táto skutočnosť nemôže mať vplyv na platnosť samotného odstúpenia od zmluvy učinенého žalobcom, ktorý vykonával svoje práva v súlade so zákonom a dojednanou kúpnu zmluvou. Dlhy na žalované prešli okamihom smrti poručiteľa, pričom je bežné, že právni nástupcovia nie vždy majú vedomosť o záväzkoch svojich právnych predchodcov (ktorých zisťovanie je predmetom úkonov notára ako súdneho komisára v konaní o dedičstve), teda nevedomosť žalovaných tiež nemôže mať vplyv na platnosť odstúpenia od zmluvy, rovnako ako skutočnosť, že sa o predmetnom dlhu dozvedeli až po skončení dedičského konania.

4.6. Odvolací súd nepovažuje za dôvodnú ani námietku žalovaných, že žalobcu zaťažovalo dôkazné bremeno, aby preukázal, že k zaplateniu kúpnej ceny nedošlo. Samotná skutočnosť, či účastník konania, resp. strana sporu vystupuje na strane žalobcu alebo žalovaného, nemá priamy vplyv na jeho povinnosť tvrdiť rozhodujúce skutočnosti a predložiť alebo označiť dôkazy na svoje tvrdenia. Rozdelenie bremena tvrdenia a dôkazného bremena medzi účastníkmi v spore závisí na tom, ako vymedzuje právna norma práva a povinnosti účastníkov. Obvykle platí, že skutočnosti navodzujúce žalované právo musí tvrdiť žalobca, zatiaľ čo okolnosti toto právo vylučujúce sú záležitosťou žalovaného. Bremeno tvrdenia a dôkazné bremeno vystihuje aktuálnu skutkovú a dôkaznú situáciu konania. V priebehu sporu sa môže meniť, teda môže dochádzať k jeho prerozdeľovaniu. Pri posudzovaní dôkazného bremena na strane toho-ktorého účastníka, resp. strany sporu treba rešpektovať tzv. negatívnu dôkaznú teóriu, t. j. pravidlo, že neexistencia (niečoho) majúca trvajúci charakter sa zásadne nepreukazuje. Od nikoho totiž nemožno spravodlivo žiadať, aby preukázal reálnu neexistenciu určitej právnej skutočnosti (pozri uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 81/2010 z 31. mája 2010).

4.7. Podľa názoru odvolacieho súdu v prejednávanej veci nebolo možné žalobcu zaťažovať dôkazným bremenom, aby preukázal negatívnu skutočnosť - nezaplatenie kúpnej ceny. Aj keby boli svedecké výpovede, na ktoré žalované v odvolaní poukazujú vnútorne rozporné, podľa názoru odvolacieho súdu, nemali pre dokazovanie v tomto smere podstatný význam, pretože ako bolo uvedené vyššie negatívne skutočnosti sa nepreukazujú. Pokiaľ by žalované tvrdili, že ich právny predchodca kúpnu cenu uhradil, bolo by ich povinnosťou túto skutočnosť preukázať, čo však neurobili. Vzhľadom na túto skutočnosť odvolací súd nepovažoval za relevantnú ani námietku žalovaných, že žalobca ohľadne neuhradenia kúpnej ceny nepredložil žiadny dôkaz, napr. výpis z účtu.

4.8. Odvolací súd dospel k záveru, že žalobca učinil platné odstúpenie od kúpnej zmluvy, nebol povinný dať žalovaným dodatočnú lehotu na splnenie povinnosti vyplývajúcej z kúpnej zmluvy, ani nebol povinný preukazovať, že mu kúpna cena nebola uhradená. Skutočnosť, že žalobca svoje právo na odstúpenie od

kúpnej zmluvy uplatnil dva roky po uplynutí lehoty na zaplatenie kúpnej ceny, tiež nemožno považovať za výkon práv v rozpore s dobrými mravmi, pretože samotný zákon (Občiansky zákonník) predpokladá možnosť uplatniť toto právo v lehote troch rokov od momentu, kedy bolo možné uplatniť toto právo po prvýkrát.

4.9. Odvolací súd rozhodol o nároku na náhradu trov odvolacieho konania podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

5. Proti rozsudku odvolacieho súdu podali žalované 1/ a 2/ (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie, prípustnosť ktorého odôvodnili § 420 písm. f) CSP.

5.1. Prípustnosť dovolania je podľa žalovaných daná tým, že odvolací súd sa v odôvodnení rozhodnutia nezaoberal najdôležitejšími argumentmi vznesenými žalovanými.

5.2. Žalované majú za to, že v danom prípade sa odvolací súd nevysporiadal s otázkou plnenia záväzku, ktorý žalované nadobudli titulom dedenia a napriek tomu, že zdedili záväzok, tak v zmysle odôvodnenia súdov, aj keď tento záväzok nepoznali, súd má za to, že odstúpenie od zmluvy nebolo predčasné a bolo zmluvne dohodnuté. Odvolací súd uvádza, že skutočnosť, že žalované nepoznali záväzok ich právneho predchodcu zaplatiť kúpnu cenu v čase doručenia odstúpenia od zmluvy, (ktoré ale bolo doručené iba žalovanej 1/), táto skutočnosť podľa vyjadrenia súdu nemôže mať vplyv na platnosť samotného odstúpenia od zmluvy učiného žalobcom. Ďalej ale túto myšlienku odvolací súd nerozvíja, a teda z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu nemožno zistiť, na akom právnom podklade prijal odvolací súd tento záver. S námietkou žalovaných, že nepoznali obsah záväzku pred tým, ako žalobca odstúpil od zmluvy sa súd dostatočne nevysporiadal. Pokiaľ túto otázku považuje súd za irelevantnú, potom je potrebné uviesť, prečo vo vzťahu k nadobudnutému záväzku je irelevantná otázka jeho obsahu, avšak otázka odstúpenia od zmluvy zostáva zachovaná aj napriek tomu, že žalované obsah záväzku/obsah zmluvy nepoznali. S touto otázkou sa odvolací súd nevysporiadal a ani nepoukázal na žiadnu relevantnú judikatúru.

5.3. Žalované obsah svojich práv a povinností v čase doručenia odstúpenia od zmluvy žalovanej 1/ nepoznali a z tohto dôvodu napriek univerzálnej sukcesii nemožno odstúpenie od zmluvy považovať za úkon v súlade s dobrými mravmi s poukazom na ustanovenie § 3 OZ. Súd sa vo svojej argumentácii zamerail na ochranu a dobromyseľnosť tretích osôb vo vzťahu k nadobudnutiu vlastníckeho práva žalovanými. Žalované však poukázali v rámci procesnej obrany na dobré mravy (výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi), a to z pohľadu právnej istoty dedičov z titulu prechodu práv a povinností poručiteľa na žalované ako právnych nástupcov poručiteľa. S touto otázkou sa odvolací súd nevysporiadal a ani nepoukázal na žiadnu relevantnú judikatúru.

5.4. Žalované sa nestotožňujú s vyjadrením odvolacieho súdu, že negatívnu právnu skutočnosť nie je potrebné preukazovať (nezaplatenie kúpnej ceny). Žalobca ako dôvod odstúpenia od kúpnej zmluvy uviedol, že nebola zaplatená kúpna cena. S ohľadom na to, že táto právna skutočnosť bola zo strany žalobcu dôvodom na odstúpenie od zmluvy, je potrebné sa touto právnou skutočnosťou zaoberať. Žalobca aj produkoval dôkazy na preukázanie tejto právnej skutočnosti, avšak žalované tieto dôkazy spochybnili. Žalované majú za to, že touto otázkou zakladajúcou dôvod na odstúpenie od zmluvy sa súd mal zaoberať. Strany sporu sú povinné označiť skutkové tvrdenia dôležité pre rozhodnutie vo veci a podporiť svoje tvrdenia dôkazmi, a to v súlade s princípom hospodárnosti a podľa pokynov súdu. Strany majú povinnosť pravdivo a úplne uvádzať podstatné a rozhodujúce skutkové tvrdenia týkajúce sa sporu (v tvrdeniach žalobcu a v dôkazoch, ktoré v konaní predložil sú vnútorné rozpory).

5.5. Skutočnosť, že žalobca svoje právo na odstúpenie od kúpnej zmluvy uplatnil dva roky po uplynutí lehoty na zaplatenie kúpnej ceny, tiež nemožno považovať za výkon práv v rozpore s dobrými mravmi, pretože samotný zákon (Občiansky zákonník) predpokladá možnosť uplatniť toto právo v lehote troch rokov od momentu, kedy bolo možné uplatniť toto právo po prvýkrát. V kontexte použitej argumentácie

odvolacieho súdu tento záver neobstoí. Odstúpenie od zmluvy bolo adresované iba žalovanej 1/. Nezaplatenie kúpnej ceny použil žalobca ako dôvod na odstúpenie od zmluvy, ale v rozhodnutí odvolacieho súdu je uvedené, že žalobca nie je povinný tento dôvod pre odstúpenie od zmluvy preukazovať. Odvolací súd sa nevysporiadal úplne s argumentáciou žalovaných, keď neuviedol prečo vo vzťahu k odstúpeniu od zmluvy zo strany žalobcu, je irelevantné preukazovať dôvod odstúpenia a tiež je irelevantná povinnosť oboznámiť žalované s obsahom záväzku, súd sa rovnako nevysporiadal s argumentáciou, prečo je podľa názoru súdu irelevantné, že žalované sa o obsahu zdedeného záväzku niečo plniť dozvedeli až po odstúpení od zmluvy. Ako mali/mohli žalované svoju zdedenú povinnosť splniť, k tejto otázke sa odvolací súd nevyjadril a ani nepoužil k tejto otázke relevantnú judikaturu.

5.6. Napriek zhodným stanoviskám súdov ohľadne naliehavého právneho záujmu na podaní žaloby, žalované zotrvávajú na svojom vyjadrení, že žalobca nemohol preukázať naliehavý právny záujem, keďže nesplnil zákonné podmienky pre uplatnenie svojej pohľadávky, následky nezaplatenia kúpnej ceny si uplatnil predčasne (pred uplatnením výzvy voči právnym nástupcom na plnenie z kúpnej zmluvy) a právo žalobcu nebolo ohrozené, keďže žalobca má zabezpečené právo doživotného bývania v predmetnej nehnuteľnosti, na čo poukázali žalované na pojednávaní dňa 12. októbra 2020. V prípade žalobcu nemožno hovoriť o právnej neistote, keďže žalobca má zabezpečené doživotné právo užívania predmetnej nehnuteľnosti, zapísané v časti C LV č. XXXX, kat. územie U., to znamená, že má garantované právo predmetnú nehnuteľnosť doživotne užívať.

5.7. Dovolatelia navrhli, aby najvyšší súd napadnutý rozsudok krajského súdu v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. V ďalšom konaní súd rozhodne aj o priznaní nároku na náhradu trov konania.

6. Žalobca sa k dovolaniu žalovaných nevyjadril.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že dovolanie žalovaných je potrebné zamietnuť.

8. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011).

9. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 (prípustnosť dovolania pre vady zmätočnosti) a § 421 CSP (prípustnosť dovolania pre riešenie právnej otázky).

10. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP).

11. Dovolatelia vyvodzovali prípustnosť dovolania z § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak sú nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11.1. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP je a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11.2. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

11.3. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (por. sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

12. Žalovaní v rámci uplatneného dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP namietali zmätočnosť rozhodnutia odvolacieho súdu spočívajúcu v nedostatočnom odôvodnení rozhodnutia odvolacieho súdu (nevysporiadanie sa odvolacími námietkami), v nedostatkoch v dokazovaní, keď nesúhlasili s hodnotením vykonaného dokazovania a skutkovými a právnymi závermi.

13. K námietke nedostatočného odôvodnenia (nepreskúmateľnosti) rozsudku odvolacieho súdu považuje dovolací súd za potrebné uviesť, že právo na istú kvalitu súdneho konania, ktorého súčasťou je aj právo strany sporu na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“), aj z rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“), vyplýva, že základné právo podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), aj právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v sebe zahŕňajú aj právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 383/2006). Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový (skutočný) stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nepopierajú zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces, nie sú svojvoľné (arbitrárne), neudržateľné ani prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov.

13.1. Ústavný súd vo svojej judikatúre opakovane zdôraznil, že nezávislosť rozhodovania všeobecných súdov sa má uskutočňovať aj v ústavnom a zákonom procesnoprávnom rámci, ktorý predstavujú predovšetkým princípy riadneho a spravodlivého procesu. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení rozhodnutia dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí rovnako ako závery, ku ktorým na ich základe dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (IV. ÚS 1/2002, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09, I. ÚS 501/11).

13.2. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05, II. ÚS 76/07, obdobne Kraska c/a Švajčiarsko z 29. apríla 1993, Séria A, č. 254-B, str. 49, § 30). Inak

povedané judikatúra ESĽP nevyžaduje, aby na každý argument účastníka konania, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998). Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania (II. ÚS 76/07).

14. Vychádzajúc z vyššie uvedeného dovolací súd k námietke nedostatočného odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, a teda jeho nepreskúmateľnosti, môže len konštatovať, že v posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu známosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Dovolací súd po oboznámení sa s obsahom spisového materiálu a preskúmaní rozsudku odvolacieho súdu (aj rozsudku súdu prvej inštancie) dospel k záveru, že jeho odôvodnenie nevybočuje z limitov spravodlivého procesu, je dostatočné, logické a primerané. Odvolací súd svoje potvrdzujúce rozhodnutie odôvodnil úvahami, ktoré sú zrozumiteľné, konzistentné a spätne preskúmateľné.

14.1. Z obsahu odôvodnenia preskúmaného rozsudku odvolacieho súdu vyplýva, že odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1 CSP stotožniac sa s dôvodmi rozsudku súdu prvej inštancie vrátane správnych skutkových a právnych záverov, na ktoré aj odkázal v zmysle § 387 ods. 2 CSP (pozri odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu). Odvolací súd svoje rozhodnutie nezaložil v porovnaní so súdom prvej inštancie na žiadnych iných, či nových skutkových a právnych záveroch. Keďže odvolací súd sa s odôvodnením rozsudku súdu prvej inštancie stotožnil, treba jeho dôvody posudzovať v kontexte s dôvodmi uvedenými v potvrdzovanom rozsudku okresného súdu, s ktorým vytvára organickú (kompletizujúcu) jednotu, keďže prvoinštančné a odvolacie konanie tvoria z hľadiska jeho predmetu jeden celok (m. m. IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09).

14.2. V dôvodoch svojho rozhodnutia odvolací súd uviedol, ako vo veci rozhodol súd prvej inštancie, obsah odvolania žalovaných (dovolateľov), zhrnutie podstatných skutkových tvrdení a právnych argumentov strán sporu, jasne a zrozumiteľne vysvetľuje, prečo rozhodnutie súdu prvej inštancie považuje za vecne správne vo vzťahu k určeniu, že žalobca je vlastníkom sporných nehnuteľností. K čomu na zdôraznenie jeho správnosti dopĺňa aj ďalšie dôvody, najmä v reakcii a za účelom vysporiadania sa s podstatnými odvolacími námietkami. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu (body 16. až 26.) s potvrdzovaným rozhodnutím súdu prvej inštancie (body 12. až 17. rozsudku okresného súdu) v kompletizujúcej jednote, nevyplýva nepreskúmateľnosť, ani nepresvedčivosť, ani absencia o podstatných skutkových a právnych záveroch, či taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Odvolací súd sa vysporiadal s podstatnými vyjadreniami a námietkami strán konania vrátane odvolacích námietok žalovaných. Obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie nedostatočne odôvodnil.

15. Konkrétne pokiaľ dovolatelia namietali nedostatočnosť odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu, keď sa podľa nich nevysporiadali s ich námietkami, že nepoznali obsah záväzku pred tým, ako žalobca odstúpil od zmluvy a je irelevantné zo strany žalobcu preukazovať dôvod odstúpenia a povinnosť oboznámiť žalované s obsahom záväzku, preto napriek univerzálnej sukcesii nemožno odstúpenie od zmluvy považovať za úkon v súlade s dobrými mravmi, a to z pohľadu právnej istoty dedičov, (pozri bližšie bod 5.2., 5.3. a 5.5. tohto rozhodnutia), dovolací súd v nadväznosti na bod 14.1. tohto rozhodnutia zdôrazňuje, že ak odvolací súd v plnom rozsahu odkáže na dôvody rozhodnutia súdu prvej inštancie, stačí, ak v odôvodnení rozsudku iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci, rozhodnutie odvolacieho súdu tak v sebe zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie. V bode 17. rozsudku súdu prvej inštancie sa uvádza: Obrana žalovaných v tom smere, že odstúpenie od zmluvy neuznávajú, že nevedeli o žiadnom záväzku, že je treba niečo plniť, že obsah kúpnej zmluvy nepoznali, že nevedeli o zmluvných podmienkach, je právne irelevantná, nepreukazuje zaplatenie kúpnej ceny, ich pochybnosti nič neznamenajú, pretože v konaní nebol produkovaný jediný dôkaz svedčiaci o zaplatení kúpnej ceny. Nadväzujúc na uvedené

odvolací súd aj vo väzbe na odvoláciu argumentáciu žalovaných dôvodil v bode 22. a 23. svojho rozhodnutia, že (...) nepovažuje za dôvodné ani námietky žalovaných, že v čase doručenia odstúpenia od zmluvy obsah svojich práv a povinností nepoznali a z toho dôvodu nemožno považovať odstúpenie od zmluvy za úkon v súlade s dobrými mravmi. U fyzickej osoby k právnomu nástupníctvu dochádza smrťou, pričom na dedičov prechádzajú všetky práva a povinnosti poručiteľa okrem tých, ktoré smrťou zanikajú alebo prechádzajú na ďalšie subjekty inak, než dedením. To znamená, že predmetom dedičského nástupníctva sú nielen práva, ale aj povinnosti, t. j. aj poručiteľove dlhy. Právna úprava dedičského práva neobsahuje žiadne ustanovenie, podľa ktorého by dlh poručiteľa zanikol, ak nebol veriteľom do dedičského konania prihlásený alebo dedičmi uznaný. Výkladom opaku (a contrario) možno dospieť k záveru, že aj takýto neprihlásený, resp. neprejednaný dlh po poručiteľovi prechádza priamo zo zákona na dedičov. Listinou preukazujúcou prechod povinnosti na dedičov, bez ohľadu na to, že v ňom dlh nie je v súpise pasív (teraz dlhov - pozn. autora) uvedený, je rozhodnutie o dedičstve. (Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 22.07.2010, sp. zn. 4 MCdo 18/2009) Ak aj žalované nepoznali záväzok ich právneho predchodcu zaplatiť kúpnu cenu v čase doručenia odstúpenia od zmluvy, táto skutočnosť nemôže mať vplyv na platnosť samotného odstúpenia od zmluvy učiného žalobcom, ktorý vykonával svoje práva v súlade so zákonom a dojednanou kúpnu zmluvou. Dlhy na žalované prešli okamihom smrti poručiteľa, pričom je bežné, že právny nástupcovia nie vždy majú vedomosť o záväzkoch svojich právnych predchodcov (ktorých zisťovanie je predmetom úkonov notára ako súdneho komisára v konaní o dedičstve), teda nevedomosť žalovaných tiež nemôže mať vplyv na platnosť odstúpenia od zmluvy, rovnako ako skutočnosť, že sa o predmetnom dlhu dozvedeli až po skončení dedičského konania. V rozpore s uvedeným potom vyznieva vyššie uvádzaná námietka dovolateľov o nedostatočnosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu.

16. Pokiaľ dovolatelia s vyššie uvádzanou námietkou nedostatočného odôvodnenia spojili námietku, že odvolací súd nepoukázal na žiadnu relevantnú judikatúru, dovolací súd uvádza, že z platnej právnej úpravy odvolaciemu súdu nevyplyva povinnosť uvádzať pri vysporiadaní sa s odvolacími námietkami odvolateľa relevantnú judikatúru. Povinnosť odvolacieho súdu podľa § 393 ods. 3 CSP (aj súdu prvej inštancie podľa § 220 ods. 3 CSP) je v prípade odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dôkladne odôvodniť tento odklon, čo však nie je tento prípad.

17. Nad rámec dovolací súd poukazuje na právnu možnosť žalovaných ako dedičov poručiteľa (C. S.) v dedičskom konaní, a to inštitút Convocatio creditorum (z lat. doslovný význam: výzva veriteľom) vyplývajúci z § 199 Civilného mimosporového poriadku č. 161/2015 Z. z. (ďalej len „CMP“), podľa ktorého Na návrh dedičov vydá súd uznesenie, v ktorom vyzve veriteľov, aby mu oznámili svoje pohľadávky v lehote, ktorú v uznesení určí a ktorá nesmie byť kratšia ako jeden mesiac. Uznesenie súd zverejní na úradnej tabuli súdu, na webovej stránke príslušného súdu a webovom sídle Notárskej komory Slovenskej republiky. Ak k výzve podľa § 199 CMP nedôjde, t. j. ak dedič (dedičia) výzvu nenavrhnú, predstavuje to pre dediča riziko spočívajúce v tom, že ak dedič (v prípade prejednávania predĺženého dedičstva) uhradí plnenie na určitú pohľadávku, môže až následne vyjsť najavo, že existuje aj ďalšia pohľadávka, ktorá podiel dediča na zodpovednosti za dlhy poručiteľa mení. (...) (§ 199 [Convocatio creditorum]. In: SMYČKOVÁ, Romana, a kol. Civilný mimosporový poriadok. 2. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2024).

17.1. Z obsahu spisu nevyplyva, že by dovolatelia v danom prípade takúto možnosť v dedičskom konaní využili a navrhli súdu vyzvať veriteľov na oznámenie svojich pohľadávok v zmysle § 199 CMP, je tak zrejmé, že zanedbali vlastné možnosti a postupovali v rozpore so zásadou práva patria bdelym (vigilantibus iura scripta sunt), z ktorej zásady okrem iného vyplýva priama závislosť ochrany práv a oprávnených záujmov strán sporu (účastníkov konania) od ich súčinnosti.

17.2. Z platnej právnej úpravy nevyplyva veriteľom poručiteľa povinnosť prihlásiť svoju pohľadávku, resp. právo v dedičskom konaní po poručiteľovi, nevedomosť žalovaných o záväzku poručiteľa (nepoznali záväzok), preto nemôže mať vplyv na právny úkon odstúpenia veriteľa od zmluvy a uplatnenia svojho práva, resp. pohľadávky až po skončení dedičského konania.

18. Dovolatelia v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP tiež uvádzali, že nesúhlasia so zhodným stanoviskom súdov nižšej inštancie ohľadne preukázania naliehavého právneho záujmu žalobcu na podaní žaloby, pretože podľa nich žalobca nemohol preukázať naliehavý právny záujem, keďže nespĺnil zákonné podmienky pre uplatnenie svojej pohľadávky (pozri bod 5.6. tohto rozhodnutia), dovolací súd uvádza, že ide bez ďalšieho o prostý nesúhlas žalovaných so záverom súdov nižšej inštancie ohľadom preukázania naliehavého právneho záujmu, vo vzťahu ku ktorej odvolacej námietke (totožnej dovolacej námietke) sa odvolací súd dostatočne vyjadril v bode 17. a 18. odôvodnenia svojho rozhodnutia.

18.1. K tvrdeniu dovolateľov, že žalobca nemohol preukázať naliehavý právny záujem, dovolací súd uvádza, že ne/preukázanie naliehavého právneho záujmu vyplýva zo skutkového stavu na základe vykonaného dokazovania a jeho hodnotenia, avšak záver o ne/existencii naliehavého právneho záujmu je výsledkom právneho posúdenia, z čoho vyplýva, že dovolatelia prípustnosť dovolacieho dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP opierali o nesprávne právne posúdenie súdov nižšej inštancie o existencii naliehavého právneho záujmu žalobcu v danom spore. Nesprávne právne posúdenie predstavuje v zmysle § 432 ods. 1 a 2 CSP relevantný spôsob vymedzenia dovolania prípustného podľa ustanovenia § 421 CSP, nesprávnym právnym posúdením veci však nemožno odôvodniť dovolanie prípustné podľa § 420 CSP, pretože vadu zmätočnosti nezakladá (pozri R 24/2017, aj ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu, napr. sp. zn. 8Cdo/76/2018, 2Cdo/84/2022, aj ústavnoprávne akceptovateľné, pozri rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 61/2019). Dovolací súd tak môže len konštatovať, že v tejto časti nie je dovolací dôvod odôvodnený v súlade s § 431 ods. 2 CSP, a tak nespôsobilý založiť prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

19. Podľa dovolacieho súdu odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu v spojení s potvrdzovaným rozsudkom súdu prvej inštancie má všetky zákonom vyžadované náležitosti v zmysle ustanovenia § 393 CSP a § 220 ods. 2 CSP z hľadiska formálnej štruktúry, obsahuje aj zdôvodnenie všetkých pre vec podstatných skutkových a právnych otázok, vykazuje logickú, funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania a nemožno ho považovať za nedostatočne odôvodnené. Dovolací súd nezistil, že by v danej veci išlo o takýto prípad vybočenia z medzí ustanovenia § 393 ods. 2 CSP, ktorým by došlo k porušeniu práva žalovaných 1/ a 2/ na spravodlivý proces. Skutočnosť, že dovolatelia sa nestotožňujú s názorom odvolacieho súdu (aj súdu prvej inštancie), nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o nedostatočnom odôvodnení dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu.

20. V reakcii na ďalšie dovolacie argumenty žalovaných dovolací súd uvádza, že za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľov, ale len to, že ho neodôvodnili objektívne uspokojivým spôsobom, čo nie je daný prípad. Žalované 1/ a 2/ neopodstatnene namietali, že odvolací súd im nedostatočným odôvodnením rozhodnutia znemožnil, aby uskutočňovali svoje procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolací súd tak uzavrel, že dovolanie žalovaných namietajúcich vadu podľa § 420 písm. f) CSP spočívajúcu v nepreskúmateľnosti rozsudku odvolacieho súdu je síce v tejto časti prípustné, ale nie je dôvodné.

21. Dovolatelia ďalej v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP namietali konštatovanie odvolacieho súdu, že negatívnu právnu skutočnosť nie je potrebné preukazovať (nezaplatenie kúpnej ceny), ktorá námietka podľa dovolacieho súdu predstavuje nesúhlas dovolateľov s dokazovaním, jeho hodnotením a skutkovými závermi. Dovolací súd poznamenáva, že k tejto námietke odvolací súd v bode 24. a 25. odôvodnenia svojho rozhodnutia uviedol: „Odvolací súd nepovažuje za dôvodnú ani námietku žalovaných, že žalobcu zaťažovalo dôkazné bremeno, aby preukázal, že k zaplateniu kúpnej ceny nedošlo. Samotná skutočnosť, či účastník konania, resp. strana sporu vystupuje na strane žalobcu alebo žalovaného, nemá priamy vplyv na jeho povinnosť tvrdiť rozhodujúce skutočnosti a predložiť alebo označiť dôkazy na svoje tvrdenia. Rozdelenie bremena tvrdenia a dôkazného bremena medzi účastníkmi v spore závisí na tom, ako vymedzuje právna norma práva a povinnosti účastníkov. Obvykle platí, že skutočnosti navodzujúce žalované právo musí tvrdiť žalobca, zatiaľ čo okolnosti toto právo vylučujúce sú záležitosťou žalovaného. Bremeno tvrdenia a dôkazné bremeno vystihuje aktuálnu skutkovú a

dôkaznú situáciu konania. V priebehu sporu sa môže meniť, teda môže dochádzať k jeho prerozdeleniu. Pri posudzovaní dôkazného bremena na strane toho-ktorého účastníka, resp. strany sporu treba rešpektovať tzv. negatívnu dôkaznú teóriu, t. j. pravidlo, že neexistencia (niečoho) majúca trvajúci charakter sa zásadne nepreukazuje. Od nikoho totiž nemožno spravodlivo žiadať, aby preukázal reálnu neexistenciu určitej právnej skutočnosti [pozri uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 6 Cdo 81/2010 z 31. mája 2010]. Podľa názoru odvolacieho súdu v prejednávanej veci nebolo možné žalobcu zaťažovať dôkazným bremenom, aby preukázal negatívnu skutočnosť - nezaplatenie kúpnej ceny. Aj keby boli svedecké výpovede, na ktoré žalované v odvolaní poukazujú, vnútorne rozporné, podľa názoru odvolacieho súdu, nemali pre dokazovanie v tomto smere podstatný význam, pretože ako bolo uvedené vyššie negatívne skutočnosti sa nepreukazujú. Pokiaľ by žalované tvrdili, že ich právny predchodca kúpnu cenu uhradil, bolo by ich povinnosťou túto skutočnosť preukázať, čo však neurobili. Vzhľadom na túto skutočnosť, odvolací súd nepovažoval za relevantnú ani námietku žalovaných, že žalobca ohľadne neuhradenia kúpnej ceny nepredložil žiadny dôkaz, napr. výpis z účtu.“

22. Naviac dovolací súd poukazuje na čl. 8 Základných princípov CSP, podľa ktorého strany sporu sú povinné označiť skutkové tvrdenia dôležité pre rozhodnutie vo veci a podporiť svoje tvrdenia dôkazmi, a to v súlade s princípom hospodárnosti a podľa pokynov súdu. Ide o základnú procesnú povinnosť sporových strán substancovať všetky podstatné a rozhodujúce skutkové okolnosti, z ktorých vyvodzujú svoju procesnú taktiku (procesný útok alebo procesnú obranu). V koncepcii civilného procesu sa povinnosť tvrdenia prejavuje ako povinnosť pravdivo a úplne opísať všetky rozhodujúce skutkové okolnosti prípadu. Nedodržanie tejto povinnosti vedie k neuneseniu bremena tvrdenia v civilnom spore s následkom straty sporu. Ak súd procesnú stranu pri porušení povinnosti tvrdenia „pristihne“, je v rámci tzv. materiálneho vedenia sporu oprávnený a povinný k tejto skutočnosti prihliadnuť a pri rozhodovaní sporu ju vyhodnotiť v komplexe s inými procesnými povinnosťami a bremenami. Nástrojom materiálneho vedenia sporu v tejto súvislosti je oprávnenie a zároveň povinnosť súdu normatívne zakotvená v ustanovení § 191 ods. 1 CSP (oprávnenie a povinnosť starostlivo prihliadať na všetko, čo vyšlo počas konania najavo). Súd teda prihliadne i na nedodržanie procesnej in concreto povinnosti relevantne substancovať rozhodujúce skutkové tvrdenia (t. j. substancovať ich pravdivo a úplne). Toto tzv. materiálne vedenie sporu je imanentnou súčasťou sociálnej koncepcie civilného procesu.

22.1. Svoje tvrdenia sú strany sporu povinné podporiť dôkazmi, majú tzv. dôkaznú povinnosť. Uvedená povinnosť znamená, že každý musí preukázať svoje tvrdenia. Niekedy nie je v možnostiach strany, ktorá niečo tvrdí, svoje tvrdenie preukázať. Obvykle platí, že skutočnosti navodzujúce žalované právo musí tvrdiť žalobca, zatiaľ čo okolnosti toto právo vylučujúce sú záležitosťou žalovaného. Pri posudzovaní bremena strany sporu (žalobcu, či žalovaného) treba rešpektovať pravidlo, že neexistencia (niečoho) majúca trvajúci charakter sa zásadne nepreukazuje. Na nikom totiž nemožno spravodlivo žiadať, aby preukázal reálnu neexistenciu určitej právnej skutočnosti. Ide o tzv. negatívnu dôkaznú teóriu, ktorá síce oporu v texte zákona nemá, jej aplikácia je ale výhradne logickou požiadavkou. Negatívna dôkazná teória sa neuplatňuje absolútne, a preto nie vždy dochádza k presunutiu dôkazného bremena na protistranu. V niektorých prípadoch možno od strany sporu spravodlivo požadovať, aby preukázala aj negatívnu skutočnosť. Je to tak vtedy, keď možno neexistenciu nejakej skutočnosti preukázať inak, napr. existenciou skutočnosti, ktorá ju vylučuje. (pozri rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/81/2010, 4Cdo/170/2021)

22.2. Dôkaznou povinnosťou je zaťažená každá sporová strana, preto nie je správne uvažovať o existencii dôkaznej povinnosti len na strane žalobcu, resp. dôkazná povinnosť nestíha v kontradiktórnom spore len žalobcu. Dokazovať je povinný každý, kto v spore niečo tvrdí. To znamená, že aj žalovaný v rámci svojej procesnej obrany znáša povinnosť tvrdenia i dôkaznú povinnosť. Nedodržanie dôkaznej povinnosti a následne neunesenie dôkazného bremena vedie v prípade žalovaného k procesnej pasivite, ktorá je rovnako sankcionovaná stratou sporu. (pozri rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/189/2019)

23. V posudzovanom spore žalovaní v podstate nesúhlasili s tým, že negatívnu právnu skutočnosť

(nezaplatenie kúpnej ceny) nie je potrebné dokazovať, pretože podľa nich ak dôvodom na odstúpenie od kúpnej zmluvy bolo nezaplatenie kúpnej ceny, bolo potrebné sa tým zapodievať a žalobca mal produkovať dôkazy na preukázanie tejto právnej skutočnosti. K uvedenej výhrade je ale potrebné poukázať, že súd prvej inštancie vyhovel žalobe proti žalovaným (primárne vychádzajúc zo zisteného skutkového stavu) z dôvodu, že medzi žalobcom a právnym predchodcom žalovaných 1/ a 2/ bola platne uzatvorená kúpna zmluva dňa 01. augusta 2017 týkajúca sa sporných nehnuteľností, kúpna cena nebola zo strany kupujúceho (právneho predchodcu žalovaných 1/ a 2/) žalobcovi vyplatená (potvrdili to aj svedkovia a žalované 1/ a 2/ nepredložili dôkaz, že kúpna cena bola ich právnym predchodcom vyplatená), pre ktorý prípad kúpna zmluva obsahovala dojednanie o práve predávajúceho odstúpiť od tejto zmluvy, ktoré právo žalobca ako predávajúci písomnou formou uplatnil 12. júla 2019 v súlade s podmienkami uvedenými v kúpnej zmluve. Súd prvej inštancie uzavrel, že žalobca od kúpnej zmluvy platne odstúpil, čím sa kúpna zmluva zrušila od počiatku, preto určil, že žalobca je vlastníkom sporných nehnuteľností. Odvolací súd sa s uvedeným záverom stotožnil. Odvolací súd tak zhodne so súdom prvej inštancie vychádzal z existencie písomnej kúpnej zmluvy a zmluvnej dohody žalobcu a právneho predchodcu žalovaných, ktoré zmluvné dojednanie výslovne umožňovalo odstúpenie od kúpnej zmluvy pre nezaplatenie kúpnej ceny. Žalobca v konaní tvrdil, že právny predchodca žalovaných mu kúpnu cenu nevyplatil, ktorú skutočnosť v konaní potvrdili aj vypočutí svedkovia. Podľa názoru odvolacieho súdu (...) aj keby boli svedecké výpovede, na ktoré žalované v odvolaní poukazujú, vnútorne rozporné, (...), nemali pre dokazovanie v tomto smere podstatný význam, pretože (...) negatívne skutočnosti sa nepreukazujú. Pokiaľ by žalovaní tvrdili, že ich právny predchodca kúpnu cenu uhradil, bolo by ich povinnosťou túto skutočnosť preukázať, čo však neurobili. (...) (bližšie bod 21. tohto rozhodnutia).

23.1. Vo väzbe na vyššie uvedené, keď odvolací súd nadviazal na súdom prvej inštancie vykonané dokazovanie, ktoré postačovalo pre náležité zistenie skutkového stavu a z neho vyplývajúce správne skutkové zistenia vrátane skutkového záveru o nezaplatení kúpnej ceny právnym predchodcom žalovaných a rozhodnutie v spore, ktoré odvolatelia (dovolatelia) odvolaním nespochybnili a spochybniť nemohli len opakovaním ich nesúhlasu s vykonaným dokazovaním a tvrdením, že bolo na žalobcovi, aby preukázal, že nedostal zaplatenú kúpnu cenu, preto vec bola nesprávne právne rozhodnutá a súd prvej inštancie nesprávne žalobe žalobcu vyhovel. Každú procesnú stranu ťaží dôkazné bremeno ohľadne skutkových okolností, ktoré tvrdí a na ktorých zakladá svoju argumentáciu a z ktorej vyvodzuje pre seba prospešné následky. Preto pokiaľ žalovaní nesúhlasili so záverom odvolacieho súdu, že negatívnu právnu skutočnosť (nezaplatenie kúpnej ceny) nie je potrebné dokazovať, spochybňovali tvrdenie žalobcu o nezaplatení kúpnej ceny ich právnym predchodcom, nič im nebránilo tvrdiť v konaní opak, t. j., že ich právny predchodca kúpnu cenu zaplatil a na preukázanie tohto tvrdenia predložiť dôkazy, čo sa však v danom spore nestalo. Dovolací súd opakovane ako už bolo vyššie uvedené akcentuje, že procesná aktivita strán sporu v zmysle čl. 8 CSP (aj § 149 CSP) a ich zodpovednosť za splnenie povinnosti tvrdenia a dôkaznej povinnosti v kontradiktórnom sporovom konaní leží výlučne na stranách sporu. Nedodržanie/nespĺnenie týchto povinností vedie k neuneseniu bremena tvrdenia a dôkazného bremena v civilnom spore s následkom straty sporu a procesnej zodpovednosti strany sporu s výsledkom rozhodnutia v spore v jej neprospech. (mutatis mutandis rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/170/2021)

24. Dovolací súd už len poznamenáva, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie. Dovolaním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižšej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Inými slovami, na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú teda povolané súdy prvej inštancie a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi

závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, avšak dovolanie na takých argumentoch nestálo a dovolací súd ex officio (z úradnej povinnosti) dané vady sám nevyhľadáva.

24.1. V tejto súvislosti dovolací súd ešte pripomína už dávnejšiu judikatúru najvyššieho súdu (R 42/1993, R 37/1993, R 125/1999, R 6/2000) a ďalšiu na ňu nadväzujúcu rozhodovaciu prax najvyššieho súdu (pozri rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 8Cdo/187/2017, 9CdoPr/8/2023), ktorá nepovažovala prípadnú neúplnosť, či nesprávnosť skutkových zistení a skutkových záverov bez ďalšieho za dôvod zakladajúci tzv. zmätočnosťnú vadu konania. Aj aktuálne podľa CSP platí, že dôvodom zakladajúcim zmätočnosťnú vadu podľa § 420 písm. f) CSP nie je nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu. Súlad tohto právneho názoru s ústavou posudzoval ústavný súd a nedospel však k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti (II. ÚS 465/2017, III. ÚS 40/2020).

25. Do práva na spravodlivý proces nepatrí právo strany sporu (účastníka konania), aby sa súd stotožnil s jej právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov. Neznamená ani právo na to, aby bola strana sporu úspešná, teda, aby bolo rozhodnuté v súlade s jej požiadavkami a právnymi názormi. Nie je porušením práva na spravodlivý proces iné hodnotenie vykonaných dôkazov, skutkových tvrdení účastníkov, ako aj iný právny názor súdu na dôvodnosť podaného nároku, resp. uplatnených námietok. Právo na súdnu ochranu nemožno stotožňovať s procesným úspechom účastníka, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania, vrátane ich dôvodov a námietok (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010).

25.1. Dovolací súd v tejto súvislosti akcentuje podstatu sporového konania, v ktorom vždy proti sebe stoja dve strany, ktorých tvrdenia a záujmy sú v zásade protichodné, úloha súdu je práve v tom, aby na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru o (ne)pravdivosti tvrdení tej ktorej strany a prijal právne závery tomu zodpovedajúce. Je teda zrejme, že jedna strana v spore musí byť vždy tou neúspešnou. Podstata dovolania a jeho dôvodov nemôže byť založená na samotnej skutočnosti neúspechu v konaní a na argumentácii, že súdy mali považovať tvrdenia neúspešnej strany za pravdivé a relevantné. Podľa názoru dovolacieho súdu námietka dovolateľov predstavuje ich prostý nesúhlas s vykonaným dokazovaním, jeho hodnotením, najmä záverom, že žalobca preukázal naliehavý právny záujem na určení vlastníckeho práva a ako predávajúci platne odstúpil od kúpnej zmluvy. Porušením práva na spravodlivý proces nie je iné hodnotenie vykonaných dôkazov súdom, než aké sú predstavy strany, resp. strán sporu.

26. Z dôvodov vyššie uvedených dospel dovolací súd k záveru, že také pochybenia súdov v procese dokazovania, ktoré by znamenali porušenie práva dovolateľov na spravodlivý súdny proces v zmysle § 420 písm. f) CSP z obsahu spisu vrátane rozsudku odvolacieho súdu nevyplýva, preto prípustnosť (a ani dôvodnosť) dovolania v tejto časti nie je daná a dovolanie ako neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP odmietol.

27. Dovolací súd tak zhrnul, že dovolanie žalovaných 1/ a 2/ namietajúcich vadu podľa § 420 písm. f) CSP je síce v časti prípustné, ale nie je dôvodné, v časti je neprípustné, preto dovolanie ako celok zamietol (§ 448 CSP).

28. Výrok o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP), avšak v danej veci dodáva, že v dovolacom konaní vznikol žalobcovi zásadne nárok na náhradu trov dovolacieho konania v zmysle § 453 ods. 1 s použitím § 255 ods. 1 CSP. Žalobca v dovolacom konaní ale bol nečinný, k dovolaniu sa nevyjadril, trovy dovolacieho konania si neuplatnil a z obsahu spisu vyplýva, že mu trovy dovolacieho konania nevznikli, preto v súlade so svojou judikatúrou dovolací súd nárok na náhradu trov dovolacieho konania žalobcovi nepriznal (R 72/2018).

29. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.